

JAN RAJMAN

Miejska sieć osadnicza województwa małopolskiego

Zasadnicza zmiana warunków społeczno-ustrojowych państwa, jaka nastąpiła po 1989 roku, pociągnęła za sobą konieczność przeprowadzenia głębokiej restrukturyzacji gospodarki, a w dalszej konsekwencji także zmianę podziału administracyjnego kraju. Na mocy ustawy z 24 lipca 1998 r., w miejsce dotychczasowych 49 województw utworzono 16 dużych regionów, wśród których znalazło się też woj. małopolskie. Należy ono do tej grupy województw, które charakteryzują się bardzo dużym zróżnicowaniem wewnętrznym, zarówno pod względem fizycznogeograficznym, jak i gospodarczym. Układ przestrzenno-osadniczy województwa małopolskiego łączy bowiem w sobie elementy pierwotne, związane z utrwaloną już regionalną i subregionalną rolą kilku ośrodków miejskich oraz elementy wtórne, będące konsekwencją poprzedniego podziału administracyjnego kraju.

Województwo małopolskie zajmuje pod względem wielkości obszaru dopiero 12. miejsce w skali kraju, po województwach mazowieckim, śląskim i wielkopolskim, należy jednak do najludniejszych regionów kraju. Po najsilniej zurbanizowanym i uprzemysłowionym woj. śląskim małopolskie jest najgęściej zaludnionym regionem Polski (212 osób na km², przy średniej krajowej 124 osób na 1 km²).

Swym kształtem województwo małopolskie podobne jest do dawnego województwa krakowskiego, sprzed reformy podziału administracyjnego kraju z czerwca 1975 roku. Na południowym zachodzie i zachodzie byłyby wprowadzone powiat żywiecki i miasto Jaworzno, na południowym wschodzie regionu przybyłby jednak powiat gorlicki, który przed 1975 rokiem wchodził w skład woj. rzeszowskiego. Swą przynależność administracyjną zmieniło również kilka gmin na pograniczach: oświęcimsko-bielskim, olkusko-zawierciańskim, proszowicko-kazimierskim i gorlicko-jasielskim.

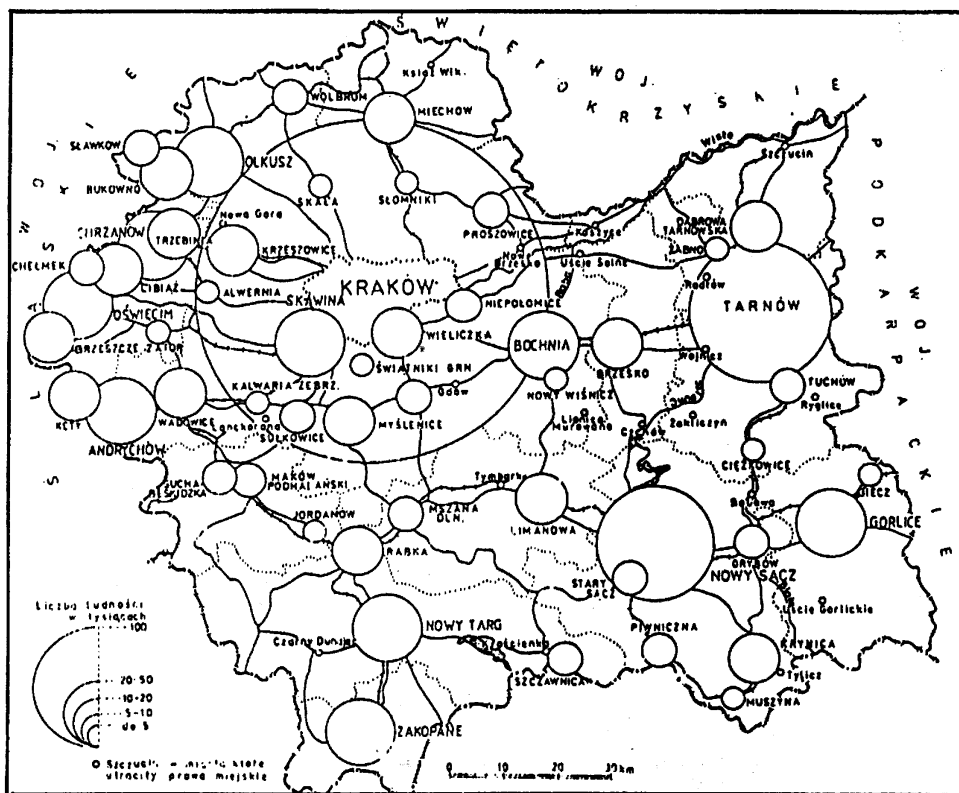
Województwo małopolskie to dziś jeden z najsilniejszych, a zarazem najciekawszych regionów kraju. Swymi granicami obejmuje zróżnicowane pod względem krajobrazowym i osadniczym obszary wyżynne, nizinne, pogórskie i górskie, wchodzące generalnie w skład trzech wielkich jednostek fizycznogeograficznych: Wyżyny Małopolskiej, Kotliny Podkarpaczkich i Karpat. Urozmaicone środowisko przyrodnicze, duży potencjał ludnościowy i trwałe elementy przestrzennego zagospodarowania oraz infrastruktury technicznej stwarzają dogodne podstawy do harmonijnego rozwoju gospodarczego omawianego regionu.

Charakteryzowane województwo obejmuje swymi granicami administracyjnymi 19 powiatów ziemskich i 3 powiaty grodzkie, utworzone z dawnych ośrodków wojewódzkich: Krakowa, Nowego Sącza i Tarnowa. Powiat jako jednostka samorządu terytorialnego winien obejmować obszar możliwie jednorodny ze względu na układ osadniczy i prze-

strzenny oraz więzi społeczne i gospodarcze. W konkretnych warunkach zróżnicowanego środowiska przyrodniczego woj. małopolskiego kryteria te nie zawsze były tak oczywiste i jednoznaczne, co uwidacznia się szczególnie wyraźnie w odniesieniu do rozległych powiatów górskich, ale również w przypadku dużych powiatów, utworzonych wokół największych miast regionu Krakowa i Tarnowa. Podstawowy w regionie układ administracyjno-samorządowy tworzą 182 gminy, spośród których 38 to gminy miejsko-wiejskie.

Pod względem wielkości obszaru największym powiatem ziemskim w woj. małopolskim jest pow. nowosądecki (1550 km²), najmniejszym zaś pow. chrzanowski (370 km²). Rozpiętość wielkości obszaru kształtuje się zatem w układzie powiatowym jak 4 do 1. Nieco większe jest zróżnicowanie powiatów, jeśli będziemy je grupować według liczby mieszkańców. Najludniejszym powiatem ziemskim jest w tym rankingu powiat krakowski, na przeciwnym biegunie znajduje się natomiast, sąsiadujący z krakowskim od pn. wschodu, powiat proszowicki (45 tys. mieszkańców, a więc o 5 tys. mniej niż zakładała to wspomniana ustawa z 24 lipca 1998 roku o podziale administracyjnym kraju). Rozpiętość wielkości zaludnienia powiatów ziemskich kształtuje się zatem jak 5 do 1.

Na miejską sieć osadniczą woj. małopolskiego składają się 54 ośrodki o różnej wielkości i genezie, spośród których 38 to lokalne centra gmin miejsko-wiejskich (ryc. 1). Cha-

Ryc. 1. Miejska sieć osadnicza województwa małopolskiego
Źródło: Opracowanie własne

rakterystyczną cechą omawianej sieci jest zdecydowana przewaga miast małych, liczących poniżej 20 tys. mieszkańców i bardzo nieduży udział miast wielkich (tylko dwa ośrodki: Kraków i Tarnów). Warto może nadmienić, że na liście 60 największych miast Polski (Parysek, Kotus 1997) znajdowały się tylko 3 ośrodki małopolskie (poza już wspomnianymi, Nowy Sącz), a więc siedziby ówczesnych województw. Dzisiejsze woj. małopolskie zajmuje w tym rankingu dopiero 8. miejsce, z udziałem podobnym do woj. pomorskiego, w którym kolejne po stolicy regionu miasta są jednak większe od Tarnowa (Gdynia) i Nowego Sącza (Słupsk). Woj. małopolskie należy też do słabiej zurbanizowanych nowych regionów Polski. W miastach, z Krakowem włącznie, mieszka tu bowiem tylko 51% ogółu ludności (w kraju 62%).

Najliczniejsze w woj. małopolskim małe miasta stanowią aż 75,5% wszystkich ośrodków miejskich, skupiają jednak tylko 22,3% ludności miejskiej regionu (tab. 1). Taka struktura wielkościowa miast jest silnie związana z ich przeszłością historyczną; wiele małych miast to bowiem ośrodki o średniowiecznej lub nieco tylko późniejszej genezie, wtopione w otaczające je obszary rolnicze. Z takiego usytuowania przestrzenno-ekonomicznego większości małych miast regionu wynikają również ich współczesne funkcje, jako typowych ośrodków usługowych.

Tabela 1. Struktura wielkościowa miast woj. małopolskiego (stan ludności na koniec 1997 r.)

Grupa wielkościowa	Miasta		Ludność	
	liczba	%	liczba	%
do 5 tys.	11	20,4	40448	2,5
5–10 tys.	16	29,7	11333	7,0
10–20 tys.	14	25,9	208419	12,8
20–50 tys.	10	18,5	318154	19,6
50–100 tys.	1	1,8	83064	5,1
ponad 100 tys.	2	3,7	862216	53,0
Razem	54	100,0	1625931	100,0

Źródło: *Ludność wg płci i wieku, województw, miast i gmin w 1997 r.*, GUS 1997 (przeliczenia na podział administracyjny z 1 I 1999)

Charakterystycznym uzupełnieniem sieci najmniejszych miast są w woj. małopolskim liczne byłe miasta, legitymujące się w większości również średniowieczną genezą. W dziejowym procesie tworzenia się sieci miast Małopolski kilka z nich odegrało znaczącą rolę, pełniąc funkcje ośrodków kasztelańskich (Nowe Brzesko, Wojnicz) lub centralnych ośrodków włości biskupich (Radłów), książęcych (Książ Wielki) i magnackich (Nowa Góra, która tę funkcję utraciła później na rzecz Tenczynka). Historyczne te ośrodki miejskie formalny status miast utraciły w większości w okresie międzywojennym (jedynie Książ Wielki w pow. miechowskim oraz Koszyce i Nowe Brzesko w pow. proszowickim, jako położone w XIX wieku na terenach byłego zaboru rosyjskiego, przestały być formalnie miastami już w 1869 r.). Z 20 byłych miast aż 17 pełni w obecnym woj. małopolskim funkcje siedzib wiejskich gmin samorządowych, co w oczywisty sposób utrwala ich miejsce w sieci osadniczej regionu.

Na rozmieszczenie i strukturę miejskiej sieci osadniczej woj. małopolskiego rzutują, obok warunków naturalnych, trzy inne czynniki:

1) podłoże historyczne, przejawiające się w przetrwałej sieci średniowiecznych miast lokacyjnych,

2) dynamika przeobrażeń ekonomicznych, głównie zaś polityka inwestycyjna państwa i aktywizacja rejonów słabiej rozwiniętych,

3) współczesne procesy rozwoju demograficznego, w tym przede wszystkim ruchy migracyjne.

Czynnik historyczny doprowadził do wykształcenia zasadniczych zrębów dzisiejszej sieci miast, podczas gdy dwa pozostałe, wzajemnie się przenikając i uzupełniając, wpływają na proces wzrostu miast i związanych z nimi form życia miejskiego.

Do najstarszych miast na terenie obecnego woj. małopolskiego zaliczyć należy przede wszystkim te, które we wczesnym średniowieczu stanowiły siedziby kasztelanii (Kraków jako gród stołeczny, Biecz, Stary Sącz (Podegrodzie?) i prawdopodobnie Chrzanów, zaś spośród byłych miast Nowe Brzesko i Wojnicz). Obok tych wczesnych ośrodków władzy państwowej starymi miastami były też siedziby bogatych klasztorów (Miechów, Skała) oraz ważniejsze osady górnicze (Bochnia, Wieliczka, Olkusz).

O postępach wczesnego procesu umiastowienia omawianego obszaru świadczy m.in. fakt, że do końca XV wieku prawa lokacyjne miało już 31 spośród 54 dzisiejszych miast oraz 13 spośród 20 byłych miast (Rajman 1984). Najwięcej miast i byłych miast o średniowiecznej genezie powstało na obszarach pogórskich, gdzie stanowią one 71,4% ogółu osad miejskich. Na terenach wyżynnych woj. małopolskiego jednostki tej kategorii stanowią 67%, na nizinach 60%, zaś na relatywnie później włączonych w procesy umiastowienia obszarach górskich 47,8% ogółu jednostek typu miejskiego (tab. 2).

Tabela 2. Typy położenia geograficznego miast woj. małopolskiego

Nadanie praw miejskich	Położenie geograficzne miast			
	góry	pogórza	niziny	wyżyny
XIII w.	Nowy Sącz	Bochnia	Kraków	Miechów
	Stary Sącz	Kęty	Nowe Brzesko**	Olkusz
		Wadowice	Oświęcim	Skała*
		Wieliczka	Zator	Sławków*
		Wojnicz**		
XIV w.	Grybów	Biecz	Koszyce**	Chrzanów
	Krościenko n/Dunajcem**	Bobowa**	Skawina	Książ Wielki**
	Lanckorona**	Brzesko	Tarnów	Nowa Góra**
	Muszyna	Ciężkowice*	Uście Solne**	Proszowice*
	Nowy Targ	Czchów**	Żabno	Słomniki*
	Piwniczna	Dobczyce		Wolbrom*
	Tylicz**	Gorlice		
	Tymbark**	Lipnica Murowana**		
		Myślenice		
	Tuchów			
XVI w.	Jordanów	Zakliczyn**		
	Limanowa			
	Uście Gorlickie**			

XVII w.	Kalwaria Zebrzydowska	Nowy Wiśnicz*	Dąbrowa Tarnowska	
XVIII w.	Andrychów		Szczucin**	Alwernia*
XIX w.	Czarny Dunajec**	Gdów**	Niepołomice	Trzebinia*
	Krynica	Ryglice**	Radłów**	
	Maków Podhalański			
	Sucha Beskidzka			
XX w.	Mszana Dolna	Sułkowiec	Brzeszcze	Bukowno
	Rabka	Świątniki Górne	Chelmek	Krzyszowice
	Szczawnica			Libiąż
	Zakopane			

* miasta, które w XX w. odzyskały utracone prawa miejskie

** były miasta, obecnie bez praw miejskich

Źródło: F. Kiryk, *Rozwój urbanizacji Małopolski XIII-XVI wieku. Powiaty południowe*, Wyd. Nauk. WSP, Kraków 1985; *Miasta polskie w tysiącleciu*, t. I, PWN, Warszawa 1965; *Zmiany administracyjne miast i osiedli w Polsce 1918-1984*, GUS, Warszawa 1985

Rozmieszczenie geograficzne miast jest w woj. małopolskim nierównomierne, na co wpływa w dużej mierze wspomniane już zróżnicowanie środowiska geograficznego regionu, a także niejednorodność w przestrzeni poziom jego uprzemysłowienia. Zdecydowana większość obecnych i byłych miast powstała na obszarach górskich i pogórskich, nieco mniej na wyżynnych, najmniej zaś w rejonach nizinnych woj. małopolskiego. Ze szczegółowej lokalizacji miast i często wzajemnego ich sąsiedztwa wynikają przy tym różne relacje zagęszczenia miejskiej sieci osadniczej, które należą jednak do wyższych w skali kraju. Statystycznym odzwierciedleniem nierównomiernego nasycenia przestrzeni ogniwami miejskiej sieci osadniczej mogą być wskaźniki zagęszczenia miast przeliczane na 10 000 km² oraz wyrażające przeciętny obszar, jaki teoretycznie przypada do obsługi jednemu miastu. Z dokonanych przeliczeń wynika, że na 1 miasto woj. małopolskiego przypada dziś przeciętnie 280 km² (w kraju 361 km²), zaś wskaźnik gęstości miast na 10 000 km² wynosi 35,7, przy średniej krajowej 27,7 miast.

Charakterystyczne dla południowej Polski zróżnicowanie środowiska geograficznego, a także nierównomiernie rozmieszczony potencjał gospodarczy wpływają na duże dysproporcje w rozmieszczeniu i zagęszczeniu miast woj. małopolskiego (tab. 3). Najwyższym zagęszczeniem odznaczają się obszary wyżynne województwa, ale i tu jednak część zachodnia, należąca przed 1975 r. do woj. katowickiego, różni się bardzo istotnie od części północnej i północno-wschodniej. O ile bowiem w powiatach chrzanowskim i olkuskim, potraktowanych w celach porównawczych łącznie, na 1 miasto przypada tylko 129 km² teoretycznego obszaru obsługi, to na rolniczych obszarach wyżynnych powiatów krakowskiego, miechowskiego i proszowickiego już 363 km².

Relatywnie dużym zagęszczeniem sieci miejskiej charakteryzują się również rozległe obszary pogórskie woj. małopolskiego. Podobnie jak w przypadku terenów wyżynnych, tak i tu wskaźniki zagęszczenia miast maleją w miarę przesuwania się z zachodu na wschód i południowy wschód regionu. W zachodniej części obszarów pogórskich, wchodzących w skład powiatów: oświęcimskiego, wadowickiego, myślenickiego i krakowskiego, na 1 miasto przypada 157 km², co wskazuje na potencjalne dobre możliwości obsługi wiejskiego zaplecza. Znacznie mniej korzystnie przedstawiają się te relacje w części środkowo-

wo-wschodniej (powiaty bocheński, brzeski i tarnowski), gdzie na 1 miasto przypada już 301 km², zaś najrzadsza sieć miast występuje w południowo-wschodnich obszarach pogórskich (powiaty nowosądecki i gorlicki) – aż 376 km² na 1 miasto.

Tabela 3. Poziom umiastowienia woj. małopolskiego

Typ obszaru	Liczba miast	Liczba byłych miast	% ludności miejskiej	Liczba miast na 10000 km ²	Obszar w km ² na 1 miasto
wyżynny	13	2	39	45,7	218,9
nizinny	10	5	77,5	36,0	279,9
pogórski	14	7	28,3	41,7	239,8
górski	17	6	33,7	27,7	361,1
woj. małopolskie	54	20	50,7	36,3	280,4

Źródło: jak w tabeli 1

Wprowadzając do powyższych porównań przestrzennych jednostki fizycznogeograficzne (w miejscach administracyjnych powiatów) można postawić tezę o równomiernym nasyceniu siecią miast obszarów Pogórzy Śląskiego i Wielickiego, przy równocześnie wyraźnie słabszym wykształceniu tej sieci na terenach wchodzących w skład Pogórza Ciężkowskiego i Obniżenia Gorlickiego. Sieć miast pogórskich tworzą wprawdzie w większości ośrodki małe, jednak w tych słabo uprzemysłowionych rejonach woj. małopolskiego spełniają one istotną rolę lokalnych ośrodków obsługi wiejskiego zaplecza, niejednokrotnie koncentrując również różne funkcje wyspecjalizowane, np. przemysłowe, kulturalno-oświatowe, transportowe i in.

Charakterystyczną cechą procesów osadniczych na obszarach górskich jest silniejszy niż w innych częściach kraju związek z warunkami środowiska przyrodniczego. Trudniejsze warunki rolniczego wykorzystania i zagospodarowania przestrzeni wpłynęły zatem na pewną odrębność sieci osadniczej (Rajman 1983a), toteż tereny górskie woj. małopolskiego charakteryzują się niezbyt wysokim zagęszczeniem miejskiej sieci, która reprezentuje 17 ośrodków. Struktura tej sieci jest jednak korzystna, gdyż z jednej strony składają się na nią 4 ośrodki średniej wielkości (od 23 tys. Andrychowa do 83 tys. Nowego Sącza), z drugiej zaś tylko jedno małe miasto, liczące poniżej 5 tys. mieszkańców (Jordanów). Na 1 miasto przypada jednak w obszarach górskich aż 361 km² teoretycznego obszaru obsługi, przy czym w rzeczywistości dostęp ludności wiejskiej do usług miejskich jest jeszcze trudniejszy. Decyduje o tym bowiem zarówno geograficzna lokalizacja konkretnego miasta, jak i jego powiązania komunikacyjne z zapleczem. Z tego punktu widzenia można mówić o dogodnej sytuacji na obszarze Beskidu Makowskiego, gdzie wykształciło się bliskie skupienie 3 miast (Jordanów, Maków Podhalański, Sucha) oraz w Kotlinie Sądeckiej i na jej południowym obrzeżu (Nowy Sącz, Stary Sącz i po części Piwniczna), a także w dolinie Popradu (Muszyna, Krynica oraz wspomniana już Piwniczna). Najtrudniejszy dostęp do usług miejskich występuje na terenach Orawy i w zachodniej części Beskidu Niskiego, gdzie nie ma dziś ani jednego ośrodka miejskiego.

Na obszarach nizinnych, pokrywających się w woj. małopolskim zasadniczo z terenami nadwiślańskimi i zachodnią częścią Kotliny Sandomierskiej, wykształciło się 10 ośrodków miejskich. Obok wielkomiejskiego Krakowa i ponad 120 tysięcznego Tarnowa, zbiór ten reprezentują także dwa ośrodki średniej wielkości (44 tys. Oświęcim i 24 tys. Skawina)

oraz 6 miast małych (od 3,6 tys. Zatora do 12,5 tys. Brzeszcz). Na 1 miasto przypada na obszarach nizinnych 280 km² teoretycznego obszaru obsługi, co w konkretnych warunkach woj. małopolskiego oznacza wartość średnią (tab. 3).

Omówiona wyżej miejska sieć osadnicza woj. małopolskiego nie stanowi systemu wyizolowanego, związanego wyłącznie z czynnikami wewnętrznymi. Przestrzenny układ urbanizacyjny tego województwa jest bowiem częścią składową ponadregionalnego systemu osadniczego, silnie powiązanego z rolą Krakowa i Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego jako krajowych biegunów wzrostu gospodarczego (Rajman 1983b). Obok najbardziej przekształconych i zintegrowanych form typu aglomeracyjnego (Kraków i jego bliskie zaplecze, zespół miast zachodniej części województwa, od Brzeszcz i Oświęcimia po Chrzanów – Trzebinę i Olkusz – Bukowno) spotykamy na obszarze omawianego regionu charakterystyczne zespoły osadniczo-funkcjonalne, związane z pojedynczymi miastami, na ogół średniej wielkości. Małe miasta woj. małopolskiego wtopione są jeszcze zazwyczaj w rolnicze otoczenie, pełniąc w nim rolę centrów gmin miejsko-wiejskich.

Z zarysowanym modelem przestrzenno-funkcjonalnym wiąże się zróżnicowanie gospodarcze jego poszczególnych ogniw. Najbardziej czytelnym tego objawem jest złożoność typów funkcjonalnych miast, składających się na regionalny system osadniczy woj. małopolskiego. Nie wnikamy jednak w tym opracowaniu w zagadnienie ich specjalizacji, co wobec nowej klasyfikacji zatrudnienia (od 1994 roku według kryteriów EKD) wymaga zresztą odmiennego od dotychczasowego podejścia metodologicznego (Górz, Rajman 1995). Warto jednak nadmienić, że wspomniana złożoność funkcjonalna miast wynika w znacznej mierze ze słabego uprzemysłowienia dużej połaci województwa, a także z silnych związków większości małych miast z bezpośrednim zapleczem rolniczym. Dominujące w gospodarce miejskiej tych ośrodków funkcje centralne nie sprzyjały też ich specjalizacji w ramach regionalnych systemów osadniczych dawnych województw. Wyjątek stanowią tu niezbyt liczne, małe ośrodki przemysłowe w zachodniej części woj. małopolskiego, a także karpackie uzdrowiska. Te ostatnie pełnią od lat funkcje wyspecjalizowane, wynikające z właściwego wykorzystania walorów środowiska geograficznego obszarów górskich.

Przejęty po uprzednim systemie społeczno-gospodarczym i niewiele jeszcze zmieniony model funkcjonalnego zróżnicowania miast, a także ich struktura wielkościowa odpowiadają poziomowi rozwoju społeczno-gospodarczego woj. małopolskiego. W celu harmonijnego rozwoju miejskiej sieci osadniczej należałoby jednak dążyć do poszerzenia wachlarza funkcji usługowych w wyspecjalizowanych miastach przemysłowych, czemu winna sprzyjać restrukturyzacja górnictwa oraz coraz śmielsze wdrażanie ustawy z 28 grudnia 1988 r. o indywidualnej działalności gospodarczej. Przekształcenia te mogą bowiem wpłynąć na silniejsze powiązania miast zachodniej części regionu z własnymi mikroregionami społeczno-gospodarczymi, a równocześnie wzmocnić ich pozycję w regionalnym systemie osadniczym.

Nieco odmiennych dróg dalszego rozwoju wymagają wyspecjalizowane ośrodki uzdrowiskowo-wypoczynkowe. Nie zmieniając ich podstawowego profilu funkcjonalnego, należałoby w tych miastach uzupełnić brakujące lub zbyt słabo rozbudowane elementy infrastruktury technicznej, przez co będą one mogły lepiej spełniać funkcje wynikające z ich miejsca w krajowym systemie osadniczym.

W odniesieniu do części małych miast woj. małopolskiego, głównie górskich i pogórskich, należałoby rozważyć możliwość dalszej ich aktywizacji, wykorzystując za słabo dotąd rozwiniętą funkcję turystyczno-wypoczynkową (Kwiatkiewicz-Sołtys 1996). Wymagać to

jednak będzie odpowiedniego zagospodarowania infrastrukturalnego tych najmniejszych ogniw miejskiej sieci osadniczej omawianego regionu.

Okres transformacji społeczno-ustrojowej może zatem dla miast woj. małopolskiego oznaczać bardziej jakościowy niż ilościowy charakter przemian. Część miast weszła już bowiem lub niebawem wejdzie w fazę dezurbanizacji (przykładem może być Trzebinia, ale także w pewnym stopniu wielkomiejski Kraków), co przejawiać się będzie początkowo w zmniejszaniu się stanu zaludnienia. Dla ośrodków wielofunkcyjnych, głównie średniej wielkości, okres przemian może zaś przynieść nowe impulsy rozwoju, na co już wskazują opracowywane i zatwierdzane przez samorzady lokalne strategie ich rozwoju.

Literatura

- Górz B., Rajman J., 1995, *Społeczno-ekonomiczne skutki restrukturyzacji gospodarki, na przykładach z południowej Polski (problemy metodyczne badań)*, [w]: *Zadania badawcze geografii społecznej i ekonomicznej w obliczu transformacji ustrojowej i restrukturyzacji gospodarczej*, pod red. A. Jagielskiego, „Acta Univ. Wratisl.”, Prace Geogr. 66, s. 83–91
- Kwiątek-Soltys A., 1996, *Miejsce ośrodków turystyczno-wypoczynkowych w systemie miast karpacczych*, Materiały Zjazdu PTG, Polska w Europie Bałtyckiej, Słupsk – Ustka
- Parysek J., Kotus J., 1997, *Powojenny rozwój miast polskich i ich rola w procesie urbanizacji kraju*, „Przegl. Geogr.”, t. LXIX, z. 1–2, s. 34–53
- Rajman J., 1983a, *Funkcje miast karpacczych*, „Folia Geographica, Ser. Geogr.-Oeconom.” Vol. XV, s. 39–50
- Rajman J., 1983b, *Urbanizacja południowej Polski. Syntetyczna ocena procesu*, Rocznik Nauk.-Dydakt. WSP w Krakowie, z. 88, Prace Geogr. X, s. 109–129
- Rajman J., 1984, *Miejska sieć osadnicza makroregionu południowo-wschodniego*, „Folia Geographica. Ser. Geogr.-Oecon.” Vol. XVIII, s. 25–41

JAN RAJMAN

Urban settlement network of Małopolska province

Genetic, functional and size studies of cities of Małopolska province are presented in the paper. The author analyses specific forms of geographical location of cities what give result in density of urban system. The potential possibilities of the economical and functional growth of the cities are also pointed out in the article.

Key words: Małopolska province, cities, urban system, functions of the cities, cities' genesis